

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Bibliotekarze Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w Ośrodku Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie

Author: Maria Kycler, Eliza Lubojańska, Agata Muc, Bogumiła Warząchowska

Citation style: Kycler Maria, Lubojańska Eliza, Muc Agata, Warząchowska Bogumiła. (2018). Bibliotekarze Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w Ośrodku Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie. "Bibliotheca Nostra" (2018, nr 4, s. 172-180).

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

MARIA KYCLER¹
ELIZA LUBOJAŃSKA, AGATA MUC, BOGUMIŁA WARZACHOWSKA²

BIBLIOTEKARZE UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH W OŚRODKU DOKUMENTACJI I STUDIUM PONTYFIKATU JANA PAWŁA II W RZYMIE

Pracownicy Biblioteki Teologicznej i Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach uczestniczyli od 3 do 7 grudnia 2018 r. w programie szkoleniowym Erasmus+ w Rzymie. Instytucją zapraszającą bibliotekarzy śląskiej uczelni był Ośrodek Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie. Inspiracją do podjęcia szkolenia w Ośrodku służącemu nauce i popularyzowaniu dzieła Jana Pawła II, była 40. rocznica wyboru kardynała Korola Wojtyły na Stolicę Piotrową i 35. rocznica wizyty Jana Pawła II w Katowicach. Te dwa wydarzenia stały się okazją do sięgnięcia do gromadzonych przez lata dokumentów i dotarcia do źródeł trwającego przez 27 lat pontyfikatu papieża Polaka.

Ośrodek Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie

Przygotowany przez uczestników szkolenia program został zaakceptowany przez Instytucję przyjmującą, a następnie uzupełniony o oczekiwania pracowników Ośrodka. W pierwszym dniu wizyty przybliżono początki, rozwój i działalność Ośrodka, przywołując najważniejsze wydarzenia i daty oraz osoby mające wpływ na rozwój placówki. Scharakteryzowano zbiór biblioteczny liczący ponad 35 tys. woluminów dzieł cennych, unikatowych, niejednokrotnie rzadkich lub jedynych w skali światowej.

Zaprezentowano również czytelnię z bogatą literaturą informacyjną ogólną i specjalistyczną, w skład której wchodzi słowniki, encyklopedie, bibliografie, informatory, opracowania historyczne, literackie i filozoficzne o charakterze ogólnym oraz publikacje Stolicy Apostolskiej zawierające dokumenty Magisterium Kościoła. Omówiono także zbiór czasopism bieżących i archiwalnych gromadzonych przez Ośrodek. Uzupełnieniem i poszerzeniem czytelnicy jest księ-

---

¹ Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

² Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

gozbiór magazynów podręcznych, uzupełniany wpływami nowości polskich i zagranicznych, powiększany o wymianę, dary, zakup bieżący i antykwaryczny oraz wzbogacany o imponującą kolekcję dysertacji z zakresu nauczania Jana Pawła II, pochodzących ze światowych ośrodków akademickich.

Miejscem szczególnie interesującym bibliotekarzy było zaplecze magazynowe z księgozbiorem polskim i zagranicznym. Jest to najobszerniejszy dział biblioteczny, w którym zgromadzone są wszystkie dzieła filozoficzne, teologiczne i literackie Karola Wojtyły, powstałe przed 1978 r. Są tu również publikacje książkowe dokumentujące nauczanie i działalność Jana Pawła II oraz inne publikacje, dotyczące historii pontyfikatu. Uwagę zwraca ponad siedmiotysięczny zbiór książek o różnicowanej tematyce, ofiarowanych lub dedykowanych Janowi Pawłowi II, opatrzone autografami, dedykacjami i wpisami rękopiśmiennymi osób i osobistości z Polski oraz innych krajów.

Cennym uzupełnieniem zasobu magazynowego są archiwalia z zespołem dokumentacji rękopiśmiennej, listów, zdjęć, prasy i materiałów audiowizualnych, a także dokumentów z prasy polskiej, włoskiej i światowej. Uwagę zwracają poświadczenia nadania Janowi Pawłowi II honorowego obywatelstwa przez społeczności lokalne na całym świecie oraz związane z nimi tematycznie zbiór albumów, pochodzących głównie od grup parafialnych. Dużą wartość mają również dary dokumentujące sferę duchową ofiarodawców, czyli księgi z zapisem modlitw organizowanych w intencji papieża, listy, albumy, prace ręczne, laurki, życzenia ofiarowane przez dzieci i młodzież.

Z pewnością tak bogaty i różnorodny zasób, gromadzony przez lata, stanowi cenny materiał dla obecnych i przyszłych badaczy pontyfikatu Jana Pawła II. Zbiór ten należy szczegółowo opracować, chronić i zachować, ale przede wszystkim promować w środowiskach kościelnych i świeckich. Ze zbiorów bibliotecznych można korzystać w czytelni Ośrodka. Usprawnieniem w poszukiwaniu literatury i docieraniu do źródeł jest elektroniczny katalog w programie ProCite, obejmujący cały zasób Ośrodka, w którym można przeglądać księgozbiór papieski, dysertacje, czasopisma i dokumentację prasową.

Bibliotekarze ze śląskiej Alma Mater w kolejnych dniach szkolenia aktywnie włączali się w opracowanie przygotowanego zestawu książek, uzupełnianie braków bibliograficznych w istniejących już opisach, wyszukiwanie literatury podmiotowo-przedmiotowej, odnoszącej się do Jana Pawła II w bibliografiach, bazach danych i katalogach bibliotek polskich i zagranicznych. Stała kooperacja z pracownikami Ośrodka, ich cenne sugestie dotyczące gromadzonej i udostępnianej literatury oraz informacje o formach współpracy promującej działalność odwiedzanej placówki były inspiracją do stawiania kolejnych pytań i okazją do uzupełniania posiadanej już wiedzy.

Pojawiła się również sprzyjająca okoliczność do obejrzenia bogatego zbioru muzealnego, przechowywanego w Ośrodku, na który złożyły się obiekty historyczne i artystyczne. W muzeum zgromadzono dary papie-

skie, które stały się podstawą ekspozycji muzealnej. Wystawiane są tutaj dzieła sztuki z zakresu malarstwa, rzeźby, grafiki, rysunku, tkaniny, medalierstwa. W zbiorze muzealnym zgromadzono i skatalogowano około 10 tys. eksponatów. Dopelnieniem zwiedzanej ekspozycji było wysłuchanie ciekawej prelekcji o losach poszczególnych eksponatów i ich darczyńcach

W programie szkoleniowym przewidziano również wizyty w innych bibliotekach naukowych Wiecznego Miasta. Dzięki wsparciu i życzliwej pomocy dyrektora Ośrodka ks. dra Andrzeja Dobrzyńskiego była okazja do zwiedzenia zbiorów Biblioteki Watykańskiej, zasobu bibliotecznego Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu (Angelicum), a także poznania działalności biblioteki Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego. Ponadto w ramach zainteresowań zbiorami polonijnymi dane było poznanie Biblioteki Stacji Polskiej Akademii Nauk w Rzymie i Biblioteki Kościelnych Studiów Historycznych.

Biblioteka Papieskiego Instytut Studiów Kościelnych w Rzymie

Kolejnym miejscem wizyty studyjnej w Rzymie była Biblioteka Papieskiego Instytut Studiów Kościelnych. Placówka została utworzona w 1958 r. z inicjatywy kardynała Stefana Wyszyńskiego, jako Instytut Studiów Kościelnych, a następnie w 1970 r. zmieniono nazwę na Papieski Instytut Studiów Kościelnych. Instytut, założony i zorganizowany przez ks. Eugeniusza Reczka SJ, jest prowadzony przez zakon jezuitów prowincji wielkopolsko-mazowieckiej. W Instytucie gromadzi się materiały historyczne z archiwów kościelnych oraz ze zbiorów państwowych i prywatnych. Najstarsze dokumenty pochodzą z XI w., a zgromadzony zasób liczy około 2 mln klatek mikrofilmowych, 400 tys. fotokopii oraz 120 tzw. spuścizn. Są to głównie fotografie, dokumenty osobiste, wspomnienia, dokumenty życia społecznego, ikonografia, muzealia, nagrania audio i wideo, kartografia, dokumentacja aktowa i filatelistyka. Dzięki współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej i Archiwum Państwowym w Warszawie dokumentuje się tutaj historię Kościoła polskiego i digitalizuje najcenniejsze zespoły archiwalne. Zgromadzona kolekcja jest opracowana i udostępniana prezencyjnie wszystkim studiującym w Rzymie i zainteresowanym dziejami Kościoła w Polsce w siedzibie Biblioteki Papieskiego Instytut Studiów Kościelnych.

Biblioteka Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk w Rzymie

Jedną z największych i najcenniejszych polskich bibliotek naukowych za granicą jest Biblioteka Stacji Naukowej PAN w Rzymie. Jej początki sięgają 1921 r. i łączą się z hr. Józefem Michałowskim (1870-1956), bibliofilem, erudytą i prawnikiem. Michałowski przekazał bibliotece zbiór liczący 4 tys. woluminów publikacji z zakresu historii Polski, historii powszechnej, historii Kościoła Katolickiego, prawa i archeologii. Podarowana kolekcja prze-

znaczona była na użytek uczonych i badaczy przebywających w Rzymie i prowadzących badania naukowe w Archiwach Watykańskich.

Oficjalne otwarcie Stacji Polskiej Akademii Umiejętności i Biblioteki nastąpiło w 1927 r. i od tego czasu zasób księżnicy powiększał się o dary i depozyty książkowe, w tym rękopisy, starodruki, fotografie przekazane od koneserów sztuki, bibliofilów i uczonych. Początkowo Biblioteka mieściła się w polskim Hospicjum św. Stanisława, a następnie w 1938 r. została przeniesiona do nowej siedziby, niedaleko Placu Weneckiego, przy vicolo Doria, gdzie mieści się do dzisiaj.

Gromadzony przez lata zbiór Biblioteki obecnie liczy ponad 35 tys. tomów wydawnictw zwartych i blisko 300 tytułów czasopism. Jest to głównie księgozbiór o profilu humanistycznym obejmujący wydawnictwa słownikowe i encyklopedyczne polskie i obce, bibliografie i biografie, dzieła klasycznej literatury polskiej oraz pamiątniki i wspomnienia, kolekcje tekstów źródłowych z zakresu historii Polski i historii powszechnej, prace z zakresu prawa, filozofii, socjologii i teologii wydawnictwa albumowe, informatory oraz przewodniki. Ponadto Biblioteka gromadzi wybrane publikacje na temat politycznych, gospodarczych i naukowych stosunków polsko-włoskich oraz polsko-włoskich związków literackich i artystycznych, a także prowadzi informatorium dla polskich i włoskich naukowców. Biblioteka służy również jako miejsce spotkania uczonych i badaczy podczas konferencji i sympozjów organizowanych przez pracowników PAN.

Biblioteka Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu „Angelicum” (La Biblioteca della Pontificia Università San Tommaso d'Aquino „Angelicum”)

Biblioteka Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu „Angelicum” wraz z uczelnią mieści się w budynku XVI-w. klasztoru dominikanek klauzurowych świętych Dominika i Sykstusa w centrum Rzymu. Bogate dzieje „Angelicum” wiążą się z działalnością średniowiecznego *studium conventuale* założonego przez zakon dominikanów w klasztorze Santa Sabina w XIII w., w którym nauczał Akwinata. Natomiast historia gromadzonego przez zakonników księgozbioru łączy się z osobą kardynała Girolamo Casanate (1620–1700), który po śmierci przekazał zebrane przez siebie książki dla ogółu społeczeństwa³. Jednak w 1870 r. po zajęciu Rzymu przez wojska Garibaldiego, rząd włoski znacjonalizował bibliotekę uczelni. Z tego powodu w 1909 r. zakon był zmuszony otworzyć nową księżnicę Biblioteca

³ Biblioteca Casanatense została założona w 1701 r. przez dominikanów z klasztoru Santa Maria sopra Minerva w Rzymie i otwarta dla ogółu społeczeństwa, zgodnie z wolą kardynała Girolamo Casanaty. Zgromadzony przez niego księgozbiór liczył 25 tysięcy woluminów i obejmował wszystkie dziedziny humanistyki. Obecnie biblioteka liczy ok. 400 tys. woluminów i jest jedną z ważniejszych bibliotek historycznych Rzymu.

Ateneo Angelicum, która - po zmianie nazwy w 1963 r. na Biblioteca Della Università San Tommaso - służy do dzisiaj społeczności akademickiej uniwersytetu dominikańskiego. Obecnie oprócz kadry naukowej i członków zakonu obsługuje ponad 1300 studentów z blisko 100 krajów świata przez pięć dni w tygodniu (od poniedziałku do piątku) po dziesięć godzin dziennie. Ponadto użytkownikami biblioteki są naukowcy oraz studenci nie związani z „Angelicum”. W placówce zatrudnionych jest siedem osób, w tym dwoje Polaków, z których jeden pełni funkcje dyrektora - Mirosław Wylęgała, OP.

Zakres tematyczny liczącego blisko 260 tys. woluminów księgozbioru jest ściśle powiązany z kierunkami studiów proponowanych przez uczelnię macierzystą. Aktualnie na Papieskim Uniwersytecie św. Tomasza z Akwinu funkcjonują cztery wydziały: teologii, filozofii, prawa kanonicznego i nauk społecznych oraz trzy instytuty: duchowości, tomistyczny i wyższej wiedzy religijnej (przygotowujący siostry, braci zakonnych i świeckich do posługi w Kościele i do nauczania religii w szkołach). Główny zrząd biblioteki stanowią materiały, które nie zostały wywłaszczone przez rząd włoski w Biblioteca Casanatense. Na uwagę zasługuje bogaty zbiór starych druków, liczący blisko 9 tysięcy jednostek (w tym 18 inkunabułów) oraz kolekcje historyczne np. austriackiego paleografa i historyka Heinricha SeuseDenifle (1844-1905) czy włoskiego teologa i historyka ojca Alberto Guglielmottiego (1812-1892). Oprócz pozycji historycznych, biblioteka udostępnia 800 tytułów czasopism oraz zbiory elektroniczne (7 700 e-książek, 15 baz danych). Wśród ciekawostek jakie przechowuje książnica jest oryginalna kopia rozprawy doktorskiej papieża Jana Pawła II zatytułowana *Doctrina de fide apud S. Ioannem a Cruce* (Doktryna wiary w św. Jana od Krzyża), a napisana pod kierunkiem Reginalda Garrigou-Lagrangego w 1948 r.

Wszystkie zasoby są opracowane w formacie MARC21 przy użyciu systemu KOHA, który jest również rozpowszechniony wśród polskich bibliotek kościelnych. Poza tym za pośrednictwem strony domowej instytucji istnieje możliwość przeglądania katalogów innych bibliotek kościelnych Rzymu, gdyż Biblioteka „Angelicum” jest członkiem stowarzyszenia URBE (Unione Romana Biblioteche Ecclesiastiche).

Biblioteka Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego (La Biblioteca della Pontificia Università Gregoriana)

Biblioteka Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego (dalej BPUG) cieszy się opinią jednej z najbardziej prestiżowych włoskich instytucji gromadzących piśmiennictwo z zakresu nauk teologicznych, społecznych i humanistycznych. Organizacyjnie i finansowo podlega rektorowi uczelni. Do jej zadań należy nie tylko kształtowanie zbiorów i zarządzanie księgozbiorem, lecz pracownicy BPUG są również aktywnie zaangażowani w proces nauczania, uczenia się oraz prowadzenia badań naukowych.

Spotkanie z dr Miriam Viglione, dyrektorem biblioteki, oraz profesorami Uniwersytetu Gregoriańskiego było okazją do zapoznania nas z miejscem biblioteki w strukturze uczelni, przedstawienia sposobu wspierania przez BPUG misji edukacyjnej uniwersytetu⁴, promowania i realizowania wszelkich działań, których celem jest ułatwienie dostępu do nauki i badań, budowanie wysokich standardów akademickich i doskonałości naukowej.

Gospodarze podkreślali długą historię BPUG⁵ oraz bogactwo i ciągłość zgromadzonych w niej zbiorów. W aktualnej siedzibie przy Piazza della Pilotta biblioteka mieści się od lat 30. XX w. Budynek, w którym znajdują się pomieszczenia biblioteki, zachował swój historyczny wygląd; uwagę zwracają metalowe konstrukcje półek, stropy oraz żelazne schody. Sześciopiętrowy gmach, który został zaprojektowany z myślą o przechowywaniu około 500 tys. książek, nadal spełnia swe podstawowe funkcje w wydzielonych pięciu czytelniach, pomieszczeniu katalogu, rozdzielni/wypożyczalni książek, sali ekspozycyjnej oraz pomieszczeniach magazynowych (w tzw. wieży magazynowej, zajmującej wszystkie piętra budynku). BPUG do dyspozycji czytelników oddała 400 stanowisk pracy, wyposażonych w gniazdko dla komputerów i innych urządzeń mobilnych, dziewięć skomputeryzowanych stacji roboczych umożliwiających dostęp do katalogu i zasobów elektronicznych, 11 samoobsługowych urządzeń kopiujących⁶. W całym budynku działa sieć wi-fi. Zarówno zbiory dawne, jak i te współczesne są przechowywane z zachowaniem wszelkich zasad bezpieczeństwa i ochrony. Zasób jest stale wzbogacany o współczesne książki i czasopisma (tradycyjne i elektroniczne), bazy danych oraz technologie komputerowe.

Księgozbiór BPUG liczy około 500 tys. druków zwartych, z których około 50 tys. jest ułożonych w wolnym dostępie w czytelniach (dokumenty oznaczone sigłami SL, SIDIC/SL, Arte). Biblioteka oferuje zdalny dostęp do zasobów elektronicznych, w tym baz danych, encyklopedii, leksykonów i słowników. Ponadto można skorzystać z 3 851 periodyków, z czego aktualnie nabywanych jest 1 112 tytułów (w tym 296 w wersji elektro-

---

⁴ Misja Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego przedstawiona jest w drugim artykule *Statutu Generalnego – Statuta generalia Pontificiae Universitatis Gregorianae*, zatwierdzonego przez Kongregację Edukacji Katolickiej w dniu 17 stycznia 2008 r.

⁵ Jej początek jest datowany na rok 1551 i wiąże się z powstaniem jezuickiego Kolegium Rzymskiego, któremu impuls do dalszego rozwoju dała w 1581 r. bogata dotacja papieża Grzegorza XIII na budowę i wyposażenie nowej siedziby (stąd późniejsza nazwa Gregoriana). Po kasacie Towarzystwa Jezusowego w roku 1773 biblioteka i jej zbiory podlegały duchowieństwu diecezjalnemu, aż do reaktywacji w 1824 r. W 1873 r. książnica została skonfiskowana przez państwo włoskie i w 1875 r. stała się częścią Centralnej Biblioteki Narodowej Vittorio Emanuele II.

⁶ Do ich obsługi służy karta do kopiowania, którą można nabyć w biurze przy wejściu do BPUG. Przestrzegane są zapisy prawa autorskiego; nie jest możliwe kopiowanie książek opublikowanych przed 1900 r., rzadkich i cennych dokumentów, słowników, encyklopedii oraz dzieł w złym stanie zachowania.

nicznej). Uwagę zwraca 33-tysięczna kolekcja starych druków (inkunabułów, starych druków i książek wydrukowanych do roku 1830, oznaczonych siglami Ris. lub Inc.), a także zbiór prac doktorskich oraz przejęte kolekcje prywatne, np. biblioteka Gustava Andreasa Wettera, Maurizio Fagiolodel'Arco, czy Giuseppe Vedovato.

Zakres tematyczny księgozbioru jest ściśle powiązany z dziedzinami i dyscyplinami naukowymi wykładanymi na Uniwersytecie. Obejmuje: teologię, prawo kanoniczne, filozofię, historię i dziedzictwo kulturowe Kościoła, misjologię, duchowość, zakony religijne, religioznawstwo, naukoznawstwo, nauki społeczne, psychologię, literaturę i językoznawstwo, bibliografię i bibliotekoznawstwo, sztukę. Dobór książek do zbiorów (tylko jeden egzemplarz każdego tytułu) jest prowadzony w sposób wyjątkowo staranny; dział gromadzenia bierze pod uwagę dezyderaty kadry naukowej, rozwój poszczególnych dyscyplin, reaguje na nowe wyzwania współczesnej kultury, promuje interdyscyplinarność.

Wszystkie kolekcje są skatalogowane i dostępne – poprzez wyszukiwanie proste, złożone i według obszaru tematycznego – w katalogu OPAC⁷. Katalog zawiera opisy bibliograficzne dokumentów drukowanych i elektronicznych w formacie MARC21. Unikalne systemy klasyfikacji zbiorów – odrębny dla druków zwartych i odrębny dla czasopism (używane wyłącznie w BPUG) – mają na celu dokładne opisanie wszystkich dyscyplin i specjalizacji oraz ułatwienie wyszukiwania dokumentów. Zasoby elektroniczne, wraz z wyborem ogólnodostępnych zasobów informacyjnych, uważanych za szczególnie istotne dla czytelników, są również dostępne za pośrednictwem platformy DigiPoint.

Czytelnikami BPUG są obecni oraz byli profesorowie i studenci Papieńskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego, a także użytkownicy zewnętrzni: wykładowcy i słuchacze innych uniwersytetów (kościelnych i świeckich), członkowie stowarzyszenia URBE (Unione Romana Biblioteche Ecclesiastiche, czyli Rzymskiej Unii Bibliotek Kościelnych), włoscy i zagraniczni badacze, zainteresowani zawartością księgozbioru. Korzystanie ze zbiorów przez czytelników spoza uczelni wiąże się z wniesieniem opłaty, uzależnionej od planowanego czasu pracy i statusu czytelnika. Biblioteka jest czynna od poniedziałku do soboty. Czytelnicy mogą zamówić maksymalnie 12 książek dziennie; w przypadku korzystania ze starych druków i książek rzadkich ich liczba jest ograniczona do trzech woluminów.

W każdym semestrze biblioteka oferuje swoim użytkownikom wycieczki oraz specjalistyczne szkolenia, poświęcone problematyce korzystania z katalogów, czasopism, zasobów elektronicznych. Z myślą o czytelnikach wydano również informator *The Library and its Services. A brief guide for comprehending how the Library works at the Pontifical Gregorian University* (2015),

⁷ Dawne pięć katalogów kartkowych zostało zamkniętych w roku 1992.

a także publikacje przybliżające szczególnie cenne kolekcje: *Fondolibrario „Giuseppe Vedovato”* (2005), *Catalogo Dell iincunaboli Della Pontificia Università Gregoriana* (2008), *Katalogo Maurizio Fagiolodell’Arco* (2010). Ważną inicjatywą są również wydawane w cyklach tygodniowych biuletyny nowości BPUG, promujące druki zwarte oraz publikowane co dwa lata biuletyny informacyjne nt. nabytych periodyków, serii wydawniczych oraz dokumentów elektronicznych.

BPUG jest również zaangażowana w kilka projektów mających na celu badanie księgozbioru oraz doskonalenie procesów zarządzania zbiorami, m.in. promocję starych druków i książki rzadkiej w celu rozpowszechnienia wiedzy o historii bibliotek jezuickich; scalenie katalogów bibliotecznych i archiwów historycznych Uniwersytetu dla zintensyfikowania badań nad dokumentami drukowanymi i rękopisami, zachowanymi w zasobie Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego. Trwają też prace nad oceną jakości merytorycznej druków zwartych i ciągłych, częstotliwości ich wykorzystania przez naukowców, nadawania im statusu dokumentów referencyjnych, a w konsekwencji właściwej lokalizacji w czytelnich/magazynie i usprawnienia ich obiegu.

Biblioteka Watykańska

Biblioteca Apostolica Vaticana jest jedną z najstarszych i najznamienitszych bibliotek na świecie, uwzględniając charakter i unikatowość znajdujących się w niej zbiorów. Została ona założona przez papieża Mikołaja V w 1488 r., chociaż dowody na istnienie zbiorów manuskryptów i archiwaliów sięgają IV w. Najwcześniejsze zbiory uległy rozproszению, spowodowanym m. in. zmianami miejsca rezydowania papieża. W czasach PP Mikołaja V biblioteka składała się z jednej czytelnicy, gdzie udostępniano łacińskie, greckie i hebrajskie manuskrypty.

Biblioteka jest księżnicą naukową. Zakres tematyczny księgozbioru obejmuje głównie: filozofię, teologię, historię i prawo. Zbiory Biblioteki Watykańskiej liczą przeszło 1,6 mln książek nowożytnych i starodruków, 8 500 inkunabułów, wśród których znajdują się także manuskrypty na pergaminie, 82 tys. rękopisów oraz 150 tys. kodeksów rękopiśmiennych. Biblioteka dysponuje również cennymi archiwaliami, w tym: zbiorami numizmatycznymi i sfragistycznymi obejmującymi pieczęcie, monety, medale, grafiki, mapy i fotografie. Są to nie tylko zabytki piśmiennictwa chrześcijańskiego, ale także książki pochodzące z innych kręgów kulturowych, w tym zbiory chińskie, japońskie, buddyjskie.

Dzięki trosce kolejnych papieży, dygnitarzy kościelnych i wybitnych uczonych o zachowanie dziedzictwa kulturalnego zbiory watykańskiej księżnicy były sukcesywnie pomnażane. Przyczyniły się do tego w głównej mierze donacje, swoje osobiste księgozbiory przekazywali uczeni oraz przedstawiciele znamienitych rodów.

Dzieje Biblioteki Watykańskiej zostały opracowane w monumentalnym, siedmiotomowym dziele, obejmującym jej historię od czasów starożytnych do współczesności. Pierwszy tom ukazał się w 2010 r. i zawierało w nim informacje od czasów najdawniejszych do pontyfikatu papieża Klemensa VII (1523-1534). Kolejne tomy obejmują lata: 1534-1590; 1590-1700; 1700-1814; 1815-1878; 1879-1939; 1939 do czasów współczesnych.

W ostatnim dziesięcioleciu Biblioteka przeszła gruntowną renowację pomieszczeń i magazynów i lektoriów, przez trzy lata była niedostępna dla odwiedzających. Zdarzyło się to pierwszy raz w historii, ponowne otwarcie nastąpiło 20 września 2010 r. Wszystkie książki zaopatrzone zostały w elektroniczne chipy, zintensyfikowano proces digitalizacji bezcennych zbiorów. Programem objętych zostanie ok. 80 tys. manuskryptów. Wyzwanie stanowi uzyskanie jak najlepszej jakości zdjęć przy zachowaniu zbiorów w nienaruszonym stanie. Kopiowanie odbywa się w systemie FITS (Flexible Image Transport System), który stosowany jest m. in. przez Amerykańską Agencję Lotów Kosmicznych NASA. Realizacja tego zadania umożliwi dostęp do bezcennych skarbów Biblioteki dla badaczy z całego świata.

Dostęp do Biblioteki Watykańskiej nie jest powszechny, ograniczony jest do użytkowników zajmujących się konkretnymi badaniami naukowymi, po przedstawieniu celu i zakresu planowanej kwerendy. Zbiory biblioteczne przechowywane są na pięciu kondygnacjach. Każde miejsce w czytelnicy oznaczone jest konkretnym numerem. Użytkownicy korzystający ze zbiorów w miejscu zabranej książki wkładają kartkę z numerem swojego miejsca. Biblioteka Watykańska to instytucja bardzo komfortowa, gdzie przeszłość styka się z przyszłością.

Wyjazd szkoleniowy do Rzymu umożliwił nam poznanie znakomitych, unikatowych specjalistycznych kolekcji, pieczołowicie gromadzonej i merytorycznie dobrze opracowanej literatury. Ponadto był okazją do zbudowania relacji personalnych i nawiązania współpracy międzynarodowej pomiędzy placówkami naukowymi w ramach wymiany międzybibliotecznej i działalności naukowej-badawczej.

Warto nadmienić, że każdy wyjazd studyjny daje możliwość poznania kultury danego kraju poprzez zwiedzanie muzeów, galerii i ciekawych zabytków. Dlatego Muzea Watykańskie, Bazylika św. Piotra i inne obiekty sakralne oraz Koloseum, Forum Romanum Galerie i Muzea znakomicie wypełniły czas poza programem szkolenia i ukazały piękno rzymskiej cywilizacji i dziedzictwa kulturowego Włoch.